

016

'Aldus vertoont zich het vaartuig van Nieuw-Guinea en het volk dat daar woont'.

Illustratie Isaac Gilsemans uit besproken boek

RECENSIE ■ NIEUWE VERTALING 'HET JOURNAAL VAN ABEL TASMAN 1642 – 1643'

De black box van een zeevaarder uit Lutjegast

Door Joep van Ruiten

Deze week verblijft premier Balkenende aan de andere kant van de wereld om te vieren dat Nederland en Australië vierhonderd jaar een band onderhouden. Ter gelegenheid van datzelfde jubileum is *Het Journaal van Abel Tasman 1642 - 1643* in een nieuwe vertaling verschenen. In dit boek heeft de in Lutjegast geboren zeevaarder Abel Jansz Tasman zijn ervaringen met het jacht de *Heemskerck* en de fluit *Zeehaen* op de woelige baren rond Australië opgetekend.

Om met de deur in huis te vallen: het is een werkelijk prachtige uitgave. Vibeke

Roeper en Diederick Wildeman ontsluiten in hedendaagse Nederlands een bijzonder document uit een tijd dat er nog grote 'ontdekkingen' konden worden gedaan. De ontdekking van Tasman was overigens ontnuchtend: hij prikte de mythe van 'het Zuidland' door en zette Tasmanië en Nieuw-Zeeland op de kaart, letterlijk en figuurlijk.

Het Journaal geldt als een van de topstukken van het Nationaal Archief. Om aan te geven hoe relatief dat is, 'onthullen' Roeper en Wildeman dat het aan boord geschreven verslag spoorloos is. Het *Journaal* zoals wij dat nu kennen is één van de twee kopieën die kort na aankomst van Tasman in

Batavia zijn gemaakt en in twee afzonderlijke schepen naar Holland zijn overgebracht. Pas aan wal zijn de prachtige illustraties, door Isaac Gilsemans gemaakt op de *Zeehaen*, toegevoegd.

Het feitelijke *Journaal* omvat, inclusief tekeningen, 149 bladzijden waarop de dagelijkse observaties van Tasman zijn te lezen. Meestal gaat het daarbij om 'het windje van de wal', 'slappe koelte' en 'eilanden en rotsen in zicht'. Echt spannend wordt het als de Hollanders in contact komen met 'het volk' en ruilhandel wordt gedreven: een haai tegen drie snoertjes kralen, een kokosnoot tegen een spijker. Juist dit soort gegevens maakt het snuffelen in de *black box*

van Tasman tot een ware sensatie.

Minstens zo interessant zijn de toevoegingen aan het verslag: het hoofdstuk waarin Tasman en het mythische Zuidland in perspectief worden gezet, de uitgebreidere instructies die de zeevaarder van zijn bazen meekreeg ('mocht een land bevolkt zijn met beschaafde mensen [wat niet waarschijnlijk is] dan zult u hen uitvoeriger beschrijven dan de wilde barbaren') en vooral het afsluitende *Reisverslag van Hendrik Haelbos*.

Lange tijd werd dit verslag van de chirurgijn op de *Heemskerck* als onbelangrijk gezien, omdat het geen geografische informatie bevat. Toch is het bijzonder: het gaat dieper in

op de ontmoetingen met de lokale bevolking, de maori's en Tonganezen. Met prikkelende teksten tot gevolg over onder meer twee ijzingwekkende reuzinnen, waarvan er één een snor had: "Zij vielen beide de wondheler Haelbos om de hals. Ze eisten vleselijk contact, waarover ze onderling weer ruzie kregen."

Voor de bezorgde lezer: Haelbos kon het thuis gewoon navertellen.

★★★★☆

Boek: Het journaal van Abel Tasman. **Hertaling en bezorging:** Vibeke Roeper en Diederick Wildeman. **Uitgeverij:** Waanders. **Prijs:** €17,95 (208 blz.)

Dubbel 5-4-06